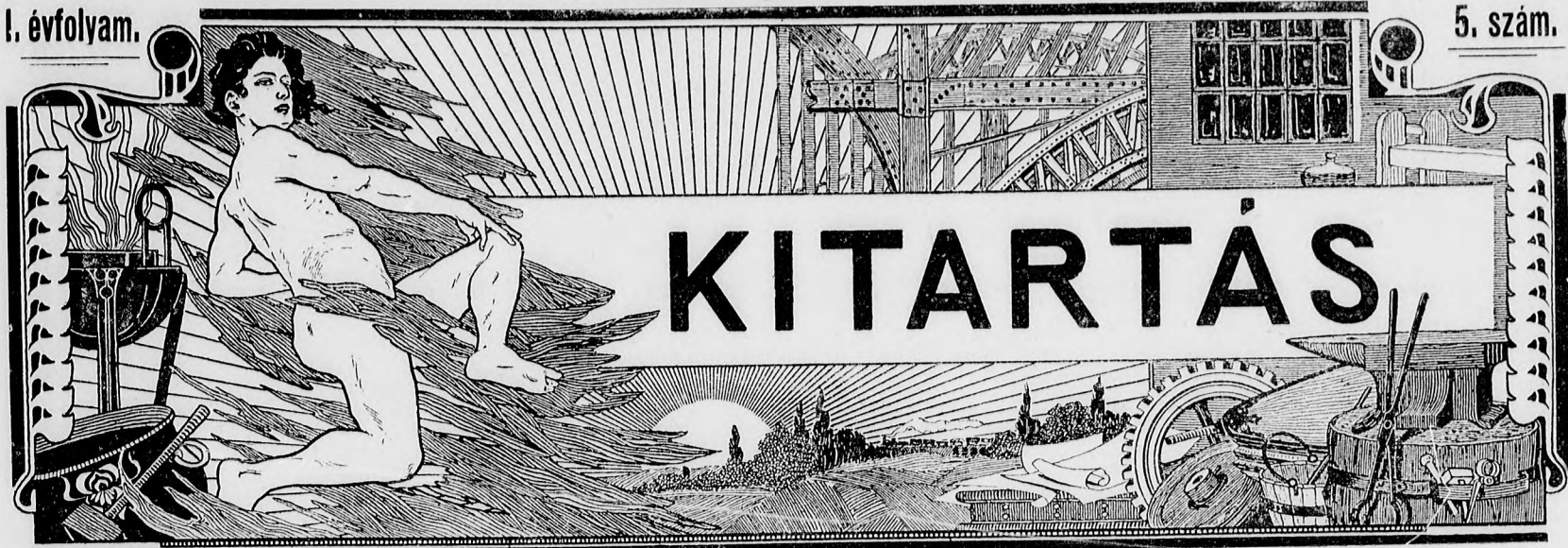

1900
1899. május hó 21-én.

I. évfolyam.

5. szám.

KITARTÁS

Vasutasok, gyári és ipari alkalmazottak és munkások hetilapja.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel . . . 12 frt.
Az előfizető az előfizetés első évében balesetre, a további években pedig úgy is, mint felesége halál-
esetre és ugyancsak az előfizető betegség esetére
biztosítva van.

Felelős szerkesztő:
benedekfalvi dr. LUBY GYULA,
köz- és váltó-ügyvéd,
a m. kir. államvasutak titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII. ker., József-körút 28. sz.

Felhívás.

A „Kitartás“ évi előfizetési díja 12 forint, mely havi egy forintos részletekben fizetendő. Az első egy forintos részlet postautalványon küldendő be, míg a további részletek beküldésére a tagok egy postai utalvány-könyvet kapnak, melylyel a beküldést díjmentesen eszközölhetik.

Felkérjük azokat, kik gyűjtő-íveinket aláírták, hogy jól felfogott érdekükben az első részletet mihamarabb beküldjék. Az első részlet beérkezése után a tag megkapja a biztosítási összes feltételeket tartalmazó tag-könyvecskét és a postai utalvány-könyvecskét.

A tag az első évben baleset, a második év első napjától kezdve bármilyen haláleset és betegség esetére van biztosítva.

Mint hogy tehát a második év első napja az első részlet beérkezettől számítódik s minden késés azt felfüggeszti, — ezen fontos érdekből hívjuk föl összes tagjainkat, hogy az előfizetési összegek beküldésével ne késedelmeskedjenek.

A „Kitartás“ vezetősége.

Kilátásaink.

A „Kitartás“ célja, hogy Magyarország minden kisebb javadalmazású alkalmazottját egyesítse egy nagy, egy óriási szövetkezetbe, mely a tagjait érő csapásokat egymásközt föl-osztva, meg nem érzi, mely együtt egy hatalmas tömegben igyekszik érdekeit biztosítani minden irányban. Természetes, hogy egy ilyen nagy eszmének a keresztülvitelére idő kell. Nem

megy az egy pár nap alatt. A szegény ember bizalmával nagyon sokan és nagyon sokféleképen visszaéltek, így aztán bizalmatlan az még a legbecsületesebb ügygyel szemben is. Csak akkor hisz, ha föltétlen biztosítékot kap. Hogy eszménk olyan rohamosan terjed, mi is ügyünk becsületessége mellett főleg annak köszönjük, hogy biztosítékot adunk azoknak, kik hozzánk csatlakoznak.

Mik ezek a biztosítékok?

Azt mindenki tudja, de a mai számunkban idézett törvényszakaszokból is világos, hogy a korlátolt felelősségű szövetkezetnél minden szövetkezeti tag bizonyos összegig részese a szövetkezet vagyonának. Nálunk az első évben minden egyes tag 10 korona erejéig lesz részese a szövetkezetnek. Ezért szedjük mi azt a látszólag magas előfizetési díjat. Tudjuk mi azt, hogy egy szegény embernek bármily czél érdekében letenni egyszerre 10 koronát nehéz. Ezért gyűjtjük mi azt apró részletekben, egy forintoként. Mikor aztán egy év múlva, vagy esetleg korábban, megalakul a szövetkezet, minden tagnak már van félretett 10 koronája, melynek erejéig ő szövetkezeti tag, mely összeg után már kamatot is fog kapni a második év végén. Négy évig mindig 10—10 koronát fordítunk majd a szövetkezeti részjegy nagyobbitására, úgy, hogy a negyedik év végén mindenki már negyven koronával tagja a szövetkezetnek, ilyen összeg után kap kamatot.

Ez a mi első biztosítékunk. Így tehát a tag az első év előnyeért csak 7 forintot fizet tulajdonképen, mert hisz 5 forint a szövetkezeti

részjegyre, szövetkezeti igényeinek biztosítására lesz félretéve.

Épen ezért hangoztattuk mi, hogyha valaki 60 éven felül akar belépni, vagy szövetkezeti tagságot nem akar szerezni, az csak 7 forintot fizet egy esztendőre.

Ebből a 7 forintból biztosítjuk a tagot már az első évben, mint azt a tagok kezeihez kiadott kötvénykönyvecskék bizonyítják.

Na hát, ez a mi egész üzleti titkunk, ezen az alapon készítjük elő a jövő nagy szövetkezetét.

Hogy milyen üdvös ezen ezél, hogy mily tiszta, becsületes a mi törekvésünk, azt bizonyítja az a nagy haladás, melyet rövid pár hét alatt elértünk.

Azok, a kik irodáinkat fölkeresik, könyveinkbe bepillantanak, a kik ügyvitelünk legkisebb részleteit ismerik, azok a mi leglelkesebb zászlóvivőink. A mint kézhez kapják az első részlet beküldői a kötvénykönyvet, azonnal jelentkeznek az illetőnek társai, rokonai. Nem hiába mondtuk, hogy a mi eddigi tagjaink, a mi apostolaink is és a hol 2000 apostol van, ott csakhamar összegyűl 10.000 hívő. Folytonosan tömegesen jönnek a hívők.

Tehát mik a mi kilátásaink? Azok szerint is, kik legkevésbé voltak hiszékenyek, 2—3 hónap alatt legalább 5000-en leszünk már együtt, s hogy ilyen elterjedtség mellett tovább haladni nagyon könnyű lesz, azt mindenki beláthatja.

Csak most az a kérdés, hogy helyesen cselekszik-e az, ki halasztja a belépést? Hata-

rozottan nem. Hisz a legfontosabb dolog, a mit a szövetkezet nyújt, az a halálsegély, melyet az örökösök s illetve a feleség elhalálózása esetére a férj kap. Ez az igény pedig *egy év elteltével* kezdődik.

A szövetkezet most bárkit felfogad, tehát ennek az egy évnek a kockázatát a sorsra kell bízunk. Sokat mulaszt tehát az, ki nem azonnal lép be. Egy év, egy hónap, de sőt egy nap is beláthatatlan következményeket szülhet.

Milyen fájó lesz azután a késedelmezőnek az a tudat, hogy míg társa, rokona, ki előrelátó, gondos volt, már megszerezte összes igényeit, akár betegség, akár bármilyen halálesetére, ő még mindig kétes viszonyok közt van, mert az első esztendőben csak baleset ellen nyer biztosítást.

De meg a megalakulás előtt a fölvétel is könnyű. Az illető csak aláírja a gyűjtő-ívet és beküldi az előfizetés első részletét képező egy forintot posta-utalványon s megállapítja igényeit. Ám a második évben írásbeli ajánlat kell s a választmány dönt a fölvétel fölött, a mi mindenestre nehezkesebb és késedelmesebb eljárás.

Tehát siessünk minél hamarabb csatlakozni, mert minden elmulasztott óra beláthatatlan következményeket szülhet, siessünk biztosítani saját magunk és hozzátartozóink jövőjét.

A „Kilartás“ vezetősége.

Egy régi történet.

Nagyfaluba hazaérkezett Tompos János, obsitos őrmester. Jelentős tekintettel sétált a völgyesdombos főutcán végig. A tehenes épen keresztül hajtotta az őrizetére bízott állatokat; ezek lompos, egyenetlen, fáradt topogással jobbra-balra tekintgetve haladtak az ismert istállók felé. Az egyik tehen épen Tompos előtt állott meg a gyalogjárón keresztül fordulva és hosszú keserves bőgéssel fordította nagy fejét társai felé.

— Riska nee! — ordított rá Tompos s tenyerével nagyot csapott a tehen czombjára. A tehen hirtelen vissza nézett, a bőgés a torkán akadt s ijedten kitért az útból. A hogy eltűnt a porfelleg, Tompos alakja is láthatóvá lőn s a tehenes és a szomszéd portáról kilépő kisbíró örömmel üdvözölték őt.

— Jani te! Itthon vagy?! No lám!

Tomposnak megeredt a nyelve, s a lassan összecsendült falu népe előtt nagy hanggal háriánoskodott. Egy ideig csak elhallgatták beszédét, de csakhamar a kételkedés szelleme szállta meg őket. János hazudott azelőtt is mindig, nem sok hitele volt a faluban, de még kevesebbet hittek most beszédéből.

A kis csapat megérkezett a falu csárdájáig. Betértek. Tompos a búbos padkán gubbasztó macskának fülit fölfricskázta, a nagy komondort félrerúgta, azután letelepedett a nyers asztalhoz s folytatva beszédét, bele-bele kóstolt a hosszúnakú üvegbe.

A hogy a társaság megélénkült s felülkerekedett a jókedv, megkezdték az ízetlen tréfákat s most már inkább Tompost ugratták, kinek nagyzolásai a tetőpontot érték el.

Egyszerre megszakadt a társalgás, a tiszteltes úr diák fia tért be közéjük. A nagy megtiszteltetés jól esett a parasztoknak s illedelmes köszöntéssel letették a süveget fejükről. A pap fia sorban kezelt fogott velük s örömmel üdvözölte az őrmestert. Azután lelkes tekintettel mérte végig a társaságot s szép csengő hangjával szólni kezdett:

— Kedves barátaim! Nagy veszélyben van a haza. Alig szabadultatok ki a jobbágyság igájá-

Szövetkezeti törvényünk.

A mióta az önsegély elvének nagynevű apostola Schulze-Delitzsch az ötvenes évek elején megkezdte Poroszországban széles terjedelmű munkásságát a kézműves és munkás egyesületek alkotása érdekében, a szövetkezeteknek állandóan az volt céljuk, hogy a különálló gyenge erőket összefoglalás által oly feladatok kivitelére tegye képessé, melyekre egyedül nem bírnak elég erővel; hogy apró erők egyesítésével kölcsönözzön súlyt a gyengéknek úgy a mezőgazdaságban s iparban, mint a mindennapi élet számos mozzanataiban. A nagyhírű nemzetgazdász által alakított szövetkezeteknek jogi alapot szerezni ugyancsak az ő sürgetésének sikerült az 1867. évi porosz és az 1868. évi német birodalmi törvényben, melyek egyszersmind a szövetkezetek sajátos viszonyait is szabályozták.

Ezen a gazdaságilag gyengébb osztályok érdekeiről gondoskodó törvény, mely e nemben a társadalmi viszonyok gyökeres változása óta az első, Európaszerte követőkre talált. Követte hazánk is, midőn, bizony jó idő multán, a kereskedelmi törvényt magában foglaló 1875. évi XXXVII. törvényezikkbe a szövetkezeteket is felvette. Úgy a szövetkezetekről szóló rész, mint maga a kereskedelmi törvény német minta után készült. A haladó elmélet és gyakorlati élet kiderítette hibákat és hézagokat a német törvényhozás újabb alkotása az 1889. évi szövetkezeti törvény tüntette el legnagyobb részét, nálunk e téren újabb alkotásnak gazdasági és ipari *hitelszövetkezetekről* szóló 1898. évi XXIII. törvényezikket mondhatjuk. E törvényünk, miként neve is mutatja, elvileg csak a mezőgazdasági és ipari hitelszövetkezeteket vette fel keretébe; ezeknek jogrendjét állapítja meg és ezekre alapítja a központi szervezetet. Midőn tehát az általunk többször említett szövetkezetről, mint alakilag legfőbb célunkról szólunk, úgy az csakis az 1875. évi XXXVII. tör-

vényezikkben gyökerezik. Czélszerűnek tartjuk e törvényt főbb vonásaiban ismertetni.

Szövetkezetnek ezen törvény értelmében meg nem határozott számú tagokból álló azon társaság tekintetik, mely tagjai hitelének, keresetének vagy gazdálkodásának közös üzletkezelés mellett, illetőleg a kölcsönösség alapján való előmozdítására alakul. Ehhez képest vannak: előlegezési és hiteligyletek; a nyersanyag közös beszerzésére, közös raktár tartására, vagy közös termelésre alakult egyletek; fogyasztási egyletek; laképítő társaságok; végül *kölcsönös biztosító társaságok*.

A szövetkezet akkor tekintetik megalakultnak, ha a társasági alapszabályok létre jöttek s ha a társaság a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezettetett. A szövetkezet megalakulta után egyes tag már csak írásbeli nyilatkozat alapján léphet be.

Az alapszabályokban a következőket kell megállapítani: a szövetkezet cégét és székhelyét; a vállalat tárgyát; a szövetkezet tartamát; a tagok belépésének feltételeit és esetleg azok kiválására vonatkozó különös határozatokat; az egyes tagok részesületi arányát, illetőleg azok *üzletrészeit és ezen részek képződésének módját*; azon elveket, melyek szerint a mérleg készítésének és megvizsgálásának történni kell; a nyereség vagy veszteség kiszámításának és az egyes tagok közt való fölosztásának módozatait; az igazgatóság szervezetét, mikénti választásának módját, annak hatáskörét és működésének idejét; a cégjegyzés módját; a közgyűlés mikénti összehívását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehívott közgyűlés határozatképes nem volt; a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását; a szövetkezet hirdetményeinek mikénti közzétételét; annak megállapítását, hogy a tagok a társaság kötelezettségeiért korlátlan vagy korlátolt felelősséggel tartoznak-e, és ha ez utóbbi esetben a felelősség

ból, a német akarja jogaitokat elvenni. Értitek? Jogtalan állattá akarnak tenni benneteket! Az egész ország fegyverben van... Az ifjúság kardot rántott; az urak a paraszttal karöltve mennek a csatába, hogy édes hazánkat megvédjék... A szomszéd falvak mind csatasorban állanak már! Mi sem maradhatunk el. Mi is harcolni fogunk. Elhagyjuk házunkat, cselédeinket! s vérünket a hazáért kell hogy feláldozzuk!

A falu népe lelkesen összenézett, s mindenkinek tekintete Tomposra tapadt, a ki sunyin hunyorított és sokat mondólag mosolygott. Azután kék inge ujjával végig simította bajszát s halkán mosolyogva mondá:

— De már, édes ifiúr, én is a világból jövök. Nagyvárad felől. De bíz én nem hallottam semmiféle harcáról, csatáról. Boldog az úr is, boldog a paraszt is. Jó megye sora. Csak úgy vak lármára nem hagyhatjuk itt marhánkat!

A hallgatók zavarodottan néztek egymásra, bántotta őket, hogy a tiszteletes úr szívélyes fiával ily félvállról beszél az őrmester. De meg igazán nem tudták, kinek adjanak igazat. Nagy dolog az itt hagyni a meleg tűzhelyet s felcserélni holmi táboros kalandokkal, pedig nem is érzik, hogy elvették volna jogukat.

A pap fia elsápadt s reszkető hangon szólott: — Hát nem hisztek nekem! Majd hinni fogjátok, ha igába hajtják fejeteket... Ime itt a levél, ma kaptam. Olvassátok!

A levelet sorra vették, sillabizálták. Csak csóválja egyik is a fejét, csóválja a másik is. Fene tudná elolvasni azt az ákombákomot. Mind-egyik úgy tesz azonban, mintha értené. A kisbíró, a ki természetes eszéről híres a faluban, diplomatikusan ki akarta vágni társait a kellemetlen situációból:

— Baj, baj! Az már igaz! De hát előbb mégis csak meg kell gondolnunk a dolgot. Csak úgy hübele-balázs módra nem tehetünk semmit. Ha bajban lesz a császár, majd hív bennünket!

A pap fiát kihozta e beszéd a sodrából s kikelve arczából kiáltott:

— Szerencsétlenek! Hisz ép a császár ellen kell harcolnunk. Az akarja elvenni alkotmányunkat!

Ezekre a szavakra Tompos felugrott ülőhelyéből és diadalérzettel szónoklá:

— No tisztelt ifiúr! Már azt még sem hittem volna, hogy saját királyunk ellen összeesküvést akar forralni. Magyar ember szereti a királyát, az ellen nem teszünk. Jobb is, ha kimegy a csárdából

a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét.

A tagok felelősségére nézve következőleg intézkedik a törvény: A korlátlan felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai a társaság kötelezettségeiért, a mennyiben azok a társaság vagyona-ból ki nem elégíthetők, egyetemlegesen egész vagyonukkal felelnek. (Csak ilyenek voltak a német birodalmi szövetkezetek az 1889. évi birodalmi törvény előtt.) A korlátolt felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai, a mennyiben a társasági alapszabályok másként nem intézkednek, csak lekötött üzletrészüik erejéig kötelezvék. *Alakítandó szövetkezetünk korlátolt felelősségű lévén, abban a tagok tehát a bent levő 40 korona erejéig lesznek felelősek.*

Jogutódok az elhalt tag helyébe léphetnek, a mennyiben az alapszabályok ezt ki nem zárják. — Viszont a szövetkezet az egyes tagot az alapszabályokban meghatározott okok miatt ki is zárhatja.

Természetesen szó van még a törvényben a közgyűlésről, a társaság képviseléről, az igazgatóság választásáról, jogairól s kötelezettségeiről, valamint a felügyelő-bizottság jogairól s kötelezettségeiről.

A szövetkezet feloszlik: azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett; közgyűlési határozat folytán; egyesülés által; csődnyitást követőben és törvényszéki határozat folytán.

Kereskedelmi törvényünkben közölt eme részeket alkalmasak arra, hogy fogalmaink tisztázódjanak s a megalakulásra már is alapul szolgáljanak.

A szövetkezet biztosítás.

A munkásoknak, valamint gazdaságilag hozzájuk közel álló vasuti, gyári és ipari alkalmazottak legnagyobb részének a munka az egyetlen kereseti forrása; a munkabér pedig általában az illető munkás megélhetési költségei körül álla-

podik meg. Ámde ha a munkaerő ideiglenesen vagy állandóan apad, a munkás megélhetését lehetővé tevő háztartás is megrendül s nagy veszély előtt áll. Ez beáll, ha az illető munkás nem képes dolgozni testileg vagy nem talál munkát. Mivel pedig sokkal kevesebb előrelátást tanusítunk, semhogy fentartási költségeink közé számítsuk azt, a mi holnap s azután nyerne kielégítést, vagyis, hogy mánál tovább gondolnánk: munkaképtelenség vagy munkahiány esetén az ezzel járó kiadások és a mindennapi élet költségei fedezetet nem találnak. A betegség, baleset, aggság, rokkantság és halál, valamint a keresetképtelenség, azaz munkahiány eseteire valamint megtakarítanunk kellene. Erre azonban épen a fentebb említett előrelátás hiánya és könnyelműségünknel fogva hajlandók nem vagyunk. Erről tehát vagy magunknak vagy másoknak kell gondoskodni, különben az emberbarátok könyörületére vagyunk utalva. A német birodalomban az állam gondoskodott arról, hogy a munkástól munkaképtelenség esetén a nyomor, de csakis a nyomor távol maradjon; e czélból a munkások kényszerű biztosítását hozta be, melyhez úgy a munkás, mint a munkaadó s az állam hozzájárul. Történtek azonban oly intézkedések is, ha a biztosításra kötelezettek bizonyos felülfizetéseket teljesítettek, akkor az életfentartási szükségletnél nagyobb-nagyobb segélyben is részesülnek.

Nálunk az állam eddig a munkásbiztosításnak csak egy ily ágát, a betegség esetére való segélyezést vette kezébe az ipari és gyári alkalmazottak betegsegélyezéséről szóló 1891. évi XIV. törvényczikkben, mely szerint a megjelölt foglalkozásuaknak a betegsegélypénztárba való belépése nálunk is kötelező. — A munkásoknak baleset esetére való biztosítását külön törvényben helyezi kilátásba, ez azonban eddig a megvalósulás útján sincs. Ezen egyetlen törvényünket tekintve, azt találjuk, hogy az — számos foglalkozást nem is tekintve — a legnagyobb munkásosztályt, a

s nem istentelenkedik, mert isten uccse megmondom apja urának s meg lesz a háború, de ide haza!!!

És az egész társaság elképedt. A császár, a király ellen! Soha! soha! Inkább meghalnak. Csoportokba szakadoztak, s maguk között mind hangosabban tárgyalták a szörnyű esetet. A pap fia szóhoz nem jutott. S míg itt-ott egyeseket kapacitálni szándékozott, az egész csárda kiürült s a templom előtt maguk közé gyűjtve a nép apraját-nagyját, szörnyűködve emlékeztek meg a pap fiáról. Ennek letűnt a csillaga, Tompos pedig mindinkább népszerűbb lett.

Másnap vasárnapi istentisztelet volt, az aszszonyok kikendőzve, ebelsztin czipelőben mentek a templomba. Ki a katolikus, ki a református templomba.

Az istentisztelet után a nép ismét összegyűlt a téren s megvető tekintettel mérték végig a pap fiát, a ki apja jobbán szóvalanul haladt a katolikus templom felé. Egyszerre elterjedt az a hír, hogy a jó öreg vak plebános fog a mise után a templomban predikálni. Valláskülönség nélkül tolongott a nép oda, hisz úgy szerették a jó öreg papot, a népek atyját.

A tiszteletes úr az első padban foglalt helyet, a fia mellette állt.

A szószék kinyílt, a templomban síri csönd keletkezett. . . . Két templomszolga kezénél fogva vezette be a plebánost, leültették vigyázva a székre. A szegény vak gyenge, reszkető hangja alig volt hallható, de üveges, elborult szemeiben mintha mindenki tüzet látott volna. Felemelte erőtlén kezeit, Isten áldását kérte a hallgatókra s azután már erősebb hangon szólni kezdett:

— Édes fiaim! Utolszor szól vak plebánostok hozzátok. Utolsó szava innen hangzik a szószékről el. Adja Isten, hogy ez utolsó szó a boldogságot jelentse nektek! Egy boldogsága van csak a magyar embernek, egy boldogsága: a szabadsága. Tolvaj kezek akarnak megfosztani benneteket e kincstől. . . . Inkább meghalunk mindnyájan, de ezt nem adjuk oda. . . . Ragadjatok fegyvert, védjétek meg jogaitokat, védjétek meg eseléditeket. . . . Ki tudja, mit hoz a jövő? De szabadság nélkül nem élhetek! Én is ott leszek, én is velelek leszek! Harcolni nem tudok, de azért segítek nektek! . . . Esküdjétek meg itt a templomban, üdvötökre, boldogságtokra, hogy jogaitokat, alkotmányotokat megvéditek a nyomorult zsarnokok ellen! . . .

Az öreg kimondhatlan tűzbe jött. . . . Hangja megcsuklott, ajkai remegtek és mozogtak, mintha

mezőgazdasági munkásokat, kihagyja, bár meg kell engednünk, hogy ezek biztosításának kivitele nehezebb; 8. §-ában pedig kifejezetten befoglaltatik, hogy a rokkant, özvegyi és árvaellátást működési körébe nem vonhatja. — Látjuk tehát, hogy ezen egyetlen, csak csekély beteg-temetkezési segélyt biztosító törvényünk is hagy egynémely oldalában kívánni valót. Mit mondjunk a munkaképtelenség egyéb eseteinek orvoslásáról?

A keresetképtelenség eseteiben szintén az önszegély elvéhez, a szövetkezetekhez kell fordulnunk. A teher, mely ezzel jár, végtelenül kisebb, mint az előny, melyet cserébe kapunk. A lapunk által célzott esetben például, a havi egy forintos részletekből az üzletrészek félretétetvén, a szövetkezetben — megalakulta után — egymásnak nemcsak betegsegélyt, hanem haláleseti segélyt is, a feleség halála esetére pedig szintén bizonyos összeget biztosítunk. Ezen egy forintos havi részlet most úgy tűnik fel, mint egy levonás, melyet magunk eszközölünk s melylyel kevesebbet élvezhetünk fogyasztathatunk, de ezen összeget legnélkülözhetőbbnek, legfelelősebbnek tarthatjuk. Ellenben a segély munkaképtelenség esetén, az érem másik oldala, ez a legszükségesebbet adja, a mi különben hiányoznék s nélkülözhetlen volna. Takarékoságunk tehát ezen nem mindennapi esetekre nincs igénybe véve, — hiszen nem is lehet jövedelmünk csekélységénél fogva, — jövőnk mégis aránytalanul biztosítva van.

Ha már most valaki a szövetkezeti törvényünkről szóló cikket olvasva, azt kérdezné, hogy ugyan mi neve lesz annak a szövetkezetnek, melylyel magunkat az élet különböző eshetőségeire biztosítjuk: úgy ennek nevét: „*kölcsönös biztosító társaság mint szövetkezet*“ jelölnők meg; mert 40 forintos üzletrészeinkkel nem másokról gondoskodunk nyereszkesedés céljából, hanem egymásról, tehát mindenik tag a többi valamennyi érdekében járul üzletrészeivel az ügyszóhoz, azaz szövetkezik, hogy kölcsönösen segítsen.

beszélne még, de hang nem jött ajakára; utolsó erőmegfeszítéssel felemelkedik széke körül, térdre borul, három ujját az ég felé emeli, arcát a másik kezével eltakarja s csak hangos zokogása hallatszik a síri csendben.

A nép megmozdult. Egyszerre emelte fel mindenki kezét s tompán, hosszan hangzott a szó: „Esküszünk!“

A jó öreg plebános arca megdicsőült szentnek alakját vette föl. Örömkialtást hallatott, kezeit szétterjeszté, mintha magához akarná ragadni ez édes egyetlen szót, de lehanyatlik a karja, meg rázkodik a teste s holtan terül el a földön.

Másnap nagy csapat kaszás-kapás ember vonult az országúton. A csapatot a pap fia és Tompos vezették. Az övéit kikisérő asszonyok és vének sírva bucsúztak el a férfaktól. Egyik sem tartóztatta párját, gyermekét. Az öregeket erővel kellett visszatartani, hisz ők is úgy vágytak harcolni a haza alkotmányáért.

Mikor a kanyarulatnál eltűnt a csapat s csak víg dalaik utolsó ütemeit hozta a szél a kenderdűjüket és kalapjukat lobogtató bucsúzókat felé, az öreg bírós felállt egy kőre s utánuk kiáltott:

— Szerencsés ifjak! Isten veletek!

Így történt az a régi jó időben. (U)

Munkástelepek a magy. kir. államvasutak műhelyi munkásai számára.

A magy. kir. államvasutak különböző műhelyeiben kereken hat és félezer munkás foglalatokodik. Hosszabb idő óta tanulmányozzák az igazgatóságnál a kérdést, minő módzatok mellett lehetne ezek részére megfelelő munkáslakházakat építeni? Nemesak a munkásszövetkezetek, hanem magánvállalkozások is kiterjesztették figyelmüket a munkáslakások ügyére. Ezért a m. kir. államvasutak igazgatósága a megoldásnál tekintettel van arra, hogy ezeket a mozgalmakat ne bénítsa, sőt a mennyire lehet, támogassa. A kimutatott szükséglet számbavételével mintegy 1,040 egyszobás és 256 kétszobás lakásra lenne szükség, ezeknek a felépítésére 3.160.000 frtnyi költség szükséges. A kereskedelemügyi miniszter felhívta a magy. kir. államvasutak igazgatóságát, hogy részletes munkatervet dolgozzon ki a munkástelepek létesítésére és a költségfedezet iránt is tegyen javaslatot.

A magy. kir. államvasutak segélyalapjának újabb dotációja.

A m. kir. államvasutaknál alkotott külön segélyalap kamatjövédelme nem fedezi a szükségletet. Ezért már előzőleg megengedte a kereskedelemügyi miniszter, hogy az alap gyarapítására szánt jövedelmekből is felhasználjanak harmincezer forintot a segélyezésre. A segély iránt benyújtott kérvények a szegényebb sorsú vasuti alkalmazottak körében előfordult halálesetek és munkaképtelenség következtében oly nagy számban érkeztek, hogy a folyó évben segélyezésre fordítható összeget már teljesen kihasználták. A külön segélyalap tiszta vagyona, a mely 1898. év végén már 362,871 frtot tett, a múlt évben is 14,620 forinttal gyarapodott, dacára annak, hogy az említett harmincezer forintnyi összeget a múlt évben is segélyekre fordították. E mellett feltehető, hogy a nyugdíjintézetbe fej nem vehető alkalmazottak számára alkotandó nyugalomalap felállításával a külön segélyalap nagyobb mértékben mentesül. Ezért engedélyt adott a kereskedelemügyi miniszter arra, hogy a külön segélyalap gyarapítására szánt jövedelmekből további hatezer forintot használjon fel a magyar kir. államvasutak igazgatósága az évközben még engedélyezendő segélyekre.

A vasuti műhelyek és az iparfelügyelet.

A „Vasuti Közlöny“ f. évi jan. 25-én megjelent 11. számában közölte a kereskedelemügyi miniszter ama rendeletét, melyet a vasuti műhelyek iparfelügyeleti ellenőrzése tárgyában valamennyi törvényhatósághoz intézett. Ezt a rendeletét most valamennyi kir. iparfelügyelőnek és segédfelügyelőnek, továbbá az iparfelügyelettel megbízott többi szakközegeknek tudomásvétel végett kiadta. A miniszter kiséző rendelete szerint az 1893. évi XVII. törvénycikkben körülírt iparfelügyelet a vasuti javítóműhelyek felett

ugyanoly módon lesz gyakorlandó, a mint azt a közlekedési vállalatokkal kapcsolatos és az ipartörvény alá szintén nem tartozó áramfejlesztő telepekre nézve az 1898. évi július hó 4-én 3586. szám alatt kibocsátott ministeri rendelet szabályozza. Vagyis a vasuti javítóműhelyek csak az 1893. évi XVII. t.-cz. 1. és 2. §-ai tekintetéből képezik az iparfelügyelői vizsgálat tárgyát. Az esetleg szükséges intézkedések foganatosítása végett tehát ezen telepeknél sem az elsőfokú iparhatóság, hanem az idézett t.-cz. 28. §-a második bekezdésének megfelelően ezen vállalatok illetékes hatósága, a magy. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség keresendő meg.

A drótnélküli táviratozás és a kábelek.

Marconi találmányának sikere, különösen a Dower csatornán át tett kísérletek meglepő eredményei mindenütt nagy feltűnést keltettek.

Az amerikai lapok — melyek ugyan többnyire mindent nagyító üvegen keresztül néznek — már is villám-táviratokról beszélnek az Óceánon át. Bár nincs ugyan kizárva ennek lehetősége, ha sikerül óriási magas tornyokat építeni, hova a villamos szikra átgorhat, de mégis sajtóságos, hogy ezen, még a messze távolban levő eshetőség előidézte, hogy a nagy kábeltársaságok részvényei New-Yorkban e hirre lényegesen csökkentek. Egy új részvénytársaság alakult a drótnélküli táviratozásra, mely egyelőre ugyancsak a találmány további tanulmányozásával foglalkozik és új kísérleteket tesz. A társaság e téren csak lépésről-lépésre akar előhaladni s most elég dolga van azzal, hogy a különböző európai kormányoknak, kik hozzá fordultak, bizonyítsa, hogy a dolog megfelel azon várakozásoknak, melyeket hozzá fűznek. Az Óceán későbbre marad.

Az egyedüli állam, mely már lehetőleg teljesen fel van szerelve, Olaszország, a feltaláló hazája. Minden hadi hajó el van látva Marconi-készülékkel s a partokon számos állomás van felállítva. Katonai és tengeri célokra Marconi rendszere mindenesetre még nagyban kiterjeszhető és hasznossága teljesen nyilvánvaló.

A világító tornyok összeköthetők a partokkal s ugyanígy összeköthetők az egyes szigetesoportok. E téren kell a találmányt kihasználni, minden [más terv egyelőre még a jövőé.

A kábelekre vonatkozó versenyzéséről e találmányának még nem igen lehet szólni. Nagy távolságokra még nem alkalmazható, mert hogy győzhető le a föld gömbölyűsége által előidézett akadály? Mily magasnak kellene a toronynak lenni, hogy a villamos szikra Londonból New-Yorkban felfogható legyen? Még ha elfogadjuk is azt, hogy 30,000 lábnyi magasságban a lélegzés lehetséges, vajjon ki fog ott sürgönyözni? Hátránya még Marconi találmányának jelenleg a lassú közvetítés is. Most kisebb távolságoknál 15—20 szó közvetíthető percenként. A kábeleknél pedig 300—600 szó továbbítható a legnagyobb távolságokra. Nagy előnye még a kábeleknél a gyorsaság is, mert a távirat első része már a rendeltetési helyén van, mikor annak folytatása a feladó-állomáson adatik tovább. Ez a drótnélküli táviratozásnál egyelőre még nem

érhető el, úgy hogy e tekintetben e nehézségek Marconi találmányára még igen nagyok. A találmány mindenesetre igen nagy horderejű, s kisebb távolságokban, köden s különleges célokra nagyon is felhasználható lesz, de egyelőre a kábelekkel még nem versenyezhet.

Az angol munkások helyzete.

Victoria angol királynő 1897-ben uralkodásának 60 éves jubileumát ülvén, ez számos írot arra ösztönözt az angolok közül, hogy hazájuk haladását ezen időszak alatt kimutassák. Így a munkásviszonyok egyik legalapossabb kutatója, Webb Sidney, az angol munkások helyzetét összehasonlítva mutatja be Victoria királynő uralkodásának elején és a jubileum idején. Főbb vonásokban megismertetjük ezen érdekes munkát.

Magát a számokat tekintve, a munkások helyzete 60 év alatt igen sok tekintetben javult, mint azt az általános haladás után természetesnek találhatjuk, annál inkább, mert 1837 körül az ipari átalakulás következtében a munkások helyzete nagyon szomorú volt. A munkabérek a legtöbb iparágban emelkedtek, sokszor megkétszereződtek, e mellett a munkaidő sok esetben apadt, a lakásviszonyok javultak s mindenekfelett sokkal több alkalma lett a munkásnak, hogy önmagát művelje s hogy az egészségi intézmények áldásában részt vegyen. Mindez azonban csak általánosságban mondható el, a részletekben ellenben igen sokszor találunk visszaesést is.

A munkabérek emelkedésével szemben például az a tény, hogy London lakosságának $\frac{1}{3}$ -a úgyszólván állandó szegénységben él s ezen kívül az ország más részeiben is nagyon sok munkás alig képes megszerezni a létfenntartásra szükséges legkisebb bért, számban bizonyára sokkal többben, mint 1837-ben s ezek nyomora még nagyobb, mint elődeiké, mert a lakbér, továbbá a hús és tej árának emelkedése nyomasztólag hat. Végül egészen szokatlan mértékben sújtja a mai munkást a sok bérlevonás s főleg a foglalkozás bizonytalansága, a mi ipari szervezetünknek is egyik legrosszabb faja.

A munkaidő rövidülése, mely különösen a munkás műveltségét és jellemét illetőleg fontos, egyáltalán nagyon szörványos jelenség, úgy, hogy még az is kétségbe vonható, vajjon általában véve rövidebb ideig dolgoznak-e jelenleg a munkások, mint régebben, tekintetbe véve a sok szervezés nélkül álló ipart, a városok óriási növekedését s különösen azt a körülményt, hogy régebben már csak a mesterséges világítás nehézségei miatt is az éjjeli munka nagyon kevés volt.

A nagy városok gyors emelkedése az oka annak is, hogy a békés viszonyok javítása érdekében tett óriási erőfeszítések csaknem hatástalanok maradtak. — Londonban jelenleg is az összes lakásoknak $18\frac{1}{2}\%$ -a egyszobás s bátran el lehet mondani, hogy az angol népnek legalább egy tizedrésze oly lakásokban él, melyek sem az egészségi, sem az erkölcsi követelményeknek nem felelnek meg. Ily állapot régebben, midőn még alig voltak nagy bérkaszárnnyák, valószínűleg nem volt.

Összegezve ezeket, arra jut a könyv szerzője, hogy a munkások emelkedő része számban és jólétben gyara-

podott ugyan, de még most is sokan vannak, sőt számbelileg többen, de aránylag kevesebben, kiknek megélhetési eszközei alacsonyabb fokon állanak, mint az 1837-iki munkásoké. Az általánosabbá vált jólét és közművelődés lelkiismereti kötelességünké teszi, hogy a munkásoknak ezt a hátramaradt részét is felsegíteni igyekezzünk, mert épen a többi munkások sorsának javulása tanúsítja, hogy ily felsegítés lehetséges, ha mindenütt a kellő eszközöket válogatjuk meg.

Angolország szegényügyi intézményei.

Hol nagy gazdagság halmozódik össze, ott e mellett a szegénység is nagy. Ez állt különösen Angolországra s áll részben ma is. A szegényügyi igazgatást az állam 1834-ben törvényileg rendezte s ez alapon a szegények istápolása azóta sikeresen haladt tovább. A rendszer e tekintetben a dologházi, illetőleg szegényházi, mely a központi s helyi szegényügyi hatóságok munkássága folytán szépen fejlődik, hiányai lassankint tünedeznek. 1885 óta mindinkább érvényesült azon törekvés, hogy a szegényekkel szemben nem teljesen egyenlő, hanem sajátos viszonyaiknak megfelelő bánásmódot alkalmazzanak. Így szükségesnek látták a szegények három csoportja: a gyermekek, a betegek és a vándorlók számára lehetőleg elkülönített intézetekről gondoskodni. Nem mulasztottak el további osztályozást sem a dolgozni nem tudók és nem akarók között sem, figyelemmel voltak végre arra is, hogy a szegényházi munka a szabad munkával versenyt ne támasszon. Kísérletek történtek ez irányban a szegényház lakosainak a mezőgazdasági munkára való alkalmazásával. Egyébként pedig több tekintetben javítottak a szegényházban élők, különösen az aggod helyzetén, úgy az élelmezésen, mint a lakáson és a bánásmódon.

A szegény gyermekek ellátása eddig főképp háromféle módon történt: vagy a dologházban helyezték el és nyilvános iskolába járatják őket, vagy nevelő-, tápintézetekben tartották, vagy végre kiadták őket nevelő-szülőknél. A gyermeknevelés e három uralkodó módjának javítása végett folyton kísérleteznek.

Számos újítás történt továbbá a szegény betegápolás terén, úgy a szegénykórházak, szinylők házainak szaporítása, mint a hivatásos betegápolónőknél nagyobb számban való alkalmazása útján. Ezzel kapcsolatban gondoskodtak az ápolószemélyzet anyagi helyzetének javításáról és az ápolók rendszeres kiképzéséről. Több kórház létesült fertőző betegek számára, továbbá üdülőtételek úgy a kórházakból, mint a tébolydákban elbocsátott betegek részére.

Legkevesebb a haladás az angolországi szegényügyet illetőleg a csavargó szegényekkel való elbánás terén. Itt nagy nehézségekkel jár a segélyezésnek a megfelelő helyen és módon való alkalmazása, az érdemtelenségnek kizárása a támogatásból.

A fényt sugárzó Themse.

Az emberek időről-időre mindig újabb utópiákba kapaszkodnak, melyek megvalósítása érdekében sok-sok halandónak elfordítják a fejét, míg azután a szomorú valóra való kései ébredés ki nem ábrándítja őket. Most

egy angol feltaláló akarja a Themse-nek folyása közben előálló virtuális erőt felhasználni. Ezen mozgást, mint erőforrást alkalmazná oly módon, hogy a híres London-híd közelében turbinákat állítana fel. Ezen turbinák mozgása dynamogépeket hozna működésbe, a mely azután villamos világítást adna Európa legnagyobb városának. Nemrégiben Morley Fletcher hirdette világgá a „hullám-motor“ találmányát, mely a tenger hullámaival az emberek szolgálatába még közvetlenebbül nyerte volna meg, mint a mennyire mostanság szolgálatában áll. Dover mellett a délangol partokon mutatta be újonnan találmányát spanyol mérnökök jelenlétében, mint mondják, szép eredménnyel. Azonban igazi szakférjak nem adnak sokat a találmányára és azt állítják, hogy a tenger mozgása az időjárás különfelesége miatt egyöntetű eredményt előidézni képtelen s oly egyenetlen mozgás egyáltalán fel nem használható. Nézetük szerint ily eszközökkel legfeljebb egy uszályhajó világítható meg, a mi azonban szintén eredménynek mondható, Azonban a Themse folyó virtuális erejével lehetetlen lesz egész London világítását ellátni.

A modern megváltó.

A Berlinben megjelenő valamelyik napilap mint megváltót üdvözli a kerékpár és motorkocsik korszakalkotó találmányának bámulatos terjedését. A vasut — nézete szerint — bilincsekbe veri az önállóságot és függetlenséget. A vágányhálózatok bizonyos viszonyokhoz kötötték és centralizálták a forgalmat s indokolatlan előnyt biztosítanak egyes vidékeknek. De most nagy változást fognak a kerékpár sportja és a motorkocsik eszközölni. Oly környékek, melyek elesnek a vasutaktól áthálózott vidékektől, ezután ismét megközelíthetők lesznek s belépnek a forgalomba. A vándorélet poézisa ismét feléled. A motorkocsik megtörik a vasut alkotta igát s az utazás újból szórakozássá válik, a mely ment lesz minden menetrendi, üzletszabályzati és egyéb korlátozásoktól. S a ezikk írója már most látja phantastikus elméjében, hogy az országutak megélénkülnek, motorkocsik robognak és zakatolnak jobbra, balra, míg utazókat szállítva szabad vidékeken tetszés szerinti irányban és időben. Sőt enthusiasmusában biztosnak hiszi, hogy nászutazók is lemondanak a vasutról s a megváltó közlekedési eszközöket veendő igénybe. Jövőben minden családnak ép úgy lesz motorkocsija, mint van most varrógépe, sőt úgy látszik az optimista író megvan győződve, hogy a vasutat teljesen kiszorítandják a kerékpárok és motorkocsik. Pedig hát erről szó sincs, inkább minden kerékpáros és motorkocsi tulajdonos ugyancsak iparkodik, hogy nagyobb utazás esetén közel maradjon a vasuthoz, hogy ha felmondja gépe a szolgálatot, a „nagy testvérének“, a mozdonynak segítségét hamarosan igénybe vehesse.

Uti kaland oroszlánokkal.

A schönbrunni (Bécs) állatsereglet részére nem régebben oroszlánokat és tigriseket szereztek be. Az állatok 12 órai késéssel érkeztek meg a rendeltetési helyükre. Ennek oka abban rejlett, hogy a vadállatokat más kocsiba kellett átszállítani, a mely eljárás veszélyes volta és ennélfogva a szükségszerűen megejtett óvintézkedések az egész

napot igénybe vették. Az osztrák-magyar államvaspályatársaság azon kocsija, melyben a vadak elhelyeztettek, hőnfutott és így az állatok borzasztó bömbölése közepett Velim állomáson meg kellett a vonatnak állania s a ketreczeket más kocsiba helyezni. Képzeltető, hogy ezen eljárás igen nagy nehézségekkel járt, annál inkább, mert ilyen procedurára csöppet sem számítottak a vasuti alkalmazottak. A vadállatok látása izgatónak volt. Azok semmiképp sem látszottak beleegyezni a kocsiváltoztatásba s midőn a munkások meg akarták ragadni a ketreczet, irtózatosan tomboltak. Attól is tartani kellett, hogy a vasrácok nem eléggé erősek s nem fogják kitartani az átszállítás okozta nehézségeket és a vadak bőszi támadásait. Végre arra a gondolatra jöttek, hogy a vadállatokat a procedura közben etetni fogják. Megvárták, míg az etetés ideje elkövetkezett s míg azok a napi porciójuk elfogyasztásával voltak elfoglalva, a munkások a legnagyobb elővigyázattal megragadták a ketreczeket és átszállították a már készenlében álló másik kocsiba.

Uj vonatforgalmi biztonsági berendezések az osztrák vasutakon.

A vonatforgalom terjedelmének és sűrűségének emelkedésével nem tartottak lépést az életbeléptetett biztonsági intézkedések. Az egymást követő számos baleset, mely emberáldozatokba került és számos millió költséget is okozott, a természetes következménye volt a biztonsági berendezések e hiányának és az utazó publikumot érthető félelemmel és izgatottsággal töltötték el. Az e tekintetben történt interpellációkat a vasuti miniszter már múlt évben kiemelte, hogy egy új jelzési berendezéssel fogják elejét venni a gyakori baleseteknek. A vasuti ministeriumban erre megalkotott bizottság úgy határozott, hogy csak átmeneti intézkedéseket fognak életbeléptetni, mert végérvényes intézkedések életbeléptetésére sem kellő eszközök, sem idő nincsen. A program szerint 5 kilométerenkint vonatjelző helyek volnának fölállítandók éppen úgy, mint ez Németországban van. A hol az állomások nincsenek egymástól 5 kilométernél nagyobb távolságra, ezek képezik a vonatjelző helyeket. Ezekről a *telefonnal ellátott* őrhelyekről a forgalmi szolgálattelvő mindkét irányban megtudhatja a a vonatok forgalmát. Ugyancsak a forgalmi szolgálattelvő adhat ezen őrhelyekre kézi erővel mozgatható, jelző eszközzel „pálya szabad“ vagy „tilos“ jelzést, miáltal azután eléri, hogy egy időben csak egy vonat közlekedhetik ugyanazon szakaszban. Legegyszerűbb megoldásnak a jelzések adására két telefon alkalmazása kínálkozott, melyeknek hangja egymástól eltérő, a mi a tévedést kizárja. Az osztrák észak-nyugoti vasut ismét kísérletet tett, hogy bármely más távirdai vagy telefon vezetékebe csatolja be a jelző csengőket, miáltal egy önálló vonal berendezése feleslegessé válik. A kérdésnek ilyenképen való megoldása nagy finanziaális előnyöket biztosítana, mert a drót feszítése kilométerenkint átlag 50—60 forintba kerül, úgy hogy pl. a cs. és kir. osztrák-államvasutak Erzsébet királyné vonalán már mintegy 40—50,000 frt volna megtakarítható. Egy átmeneti intézkedésnél pedig ilyen megtakarítás nem megvetendő.

Ez a berendezés is biztosítja azt, hogy az egyik telefonvonalon történő beszélgetést a másik telefonvonalon meg nem hallják, mi által a forgalom biztonsága lényegesen nyer. Mindkét javaslatot elvetették és egy új készüléket állítottak föl, a melylyel való berendezése a vonalaknak egy évet vett igénybe. Igen sok vonal az osztrák észak-nyugoti vasut berendezésének mégis előnyt ad.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. L. Arad. Mi a szövetkezeti megalakulás után a teljesített befizetésekre való tekintet nélkül adjuk meg a teljes biztosítási összeget. Ez a hasonlíthatlan előnye a kölcsönösen biztosító szövetkezetnek. A címére elküldött 2. szám bő fölvilágosítást nyújt. A hivatalból való levonást csak a szövetkezeté való alakulás után fogjuk kérni. Minden egyes tagnak az első évben befizetett 12 forintból 5 forintot szövetkezeti részjegyre teszünk félre. Eddig körülbelül 2400 tagunk van. A megalakuláshoz 3000 tagra van szükségünk. A kérdés áttanulmányozása után szívesen adunk további fölvilágosításokat.

K. H. Piski. Mi tovább nem védekezünk. Hogy azok, kik becsületes ügyünket, melynek minden egyes mozzanatáról lapunk beszámol, melynek egyes tétele a bizalmi férfiak folytonos ellenőrzése alatt nyilván lesz tartva, támadják, ezt mért teszik, 2. számunkban megmondtuk. Mi nem személyeskedünk. A kinek nincs bizalma, nem csatlakozik, majd később annál keservesebben bánja meg. Piskiről különben már eddig 136 jelentkezett s ezek közül 120 már be is küldte az első részletet. Ez eléggé bizonyítja, hogy azt, ki komolyan átértett bennünket, félrevezetni nem lehet.

P. J. Királyhága. A fiamnak iskoláztatására fölvetett kérdés még egynéhány napi utánjárást igényel. A mi tőlünk telik, megteszszük s az eredményt külön levélben közöljük.

M. H. Miskolcz. Mi a szerkesztői üzenetekben lehetőleg csak közérdekű dolgokra terjeszkedünk ki, vagy megnyugtatóul küldünk még további utánjárást igénylő ügyeknél üzenetet, de egyesek magántermészetű ügyeit elintézve azt külön levélben válaszoljuk meg. A szegény emberek ügyes-bajos dolgaiból nem akarunk reklámot csinálni, épen ezért nem válaszoltunk a szerkesztői üzenetekben. Köszönő levele nekünk elég. Más baja révén nem akarunk magunknak előnyöket biztosítani.

Tartalom: Felhívás. A „Kitartás“ vezetősége. — Kilátásaink. A „Kitartás“ vezetősége. — Tárca: A régi törvényt (U.) — Szövetkezeti törvényünk. — A szövetkezetbiztosítás. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.